

TREDUKA: Yhteinen vastuu koulupäivästä

Tampere-talo 7.11.2015

V Ä L I T T Ä V Ä T A I K U I S E T =
välittävä, vastuullinen, kaikista huolta pitävä koulu –
kenties yksinkertaista, mutta ei aina helppoa?

Tanja Äärelä

KT, yliopistonlehtori, Lapin yliopisto
erityisluokanopettaja, Rovaniemen sairaalakoulu

- * **syrjäytymisen** viitekehyksessä
- * nuorten vankien **kertomuksilla lapsuudestaan ja koulunkäynnistään**
- * käyttäytymisellään kipuilevien opettajuuteen, koulunpitoon ja **kohtaamiseen**
- * **toisin toimimisen pohdintaa ja vahvistamista - miten auttaa kasvamaan?**

*”Ai mitä vittua – koetko sä olevas’ syrjässä vai syrjäytyny vai mitä sä kysyit siinä. **Eka kerta ku multa joku kysyy mitä mä koen**, että miltä musta tuntuu. Aina on vaan **lueteltu mitä mä olen ja mitä mä teen**, että vittu tietään aina paremmin mun asiat ku mä itte. ...Että niin ku riepoteltu sinne ja tänne vaan kaikissa asioissa. Että siis kiitti kysymyksestä, kyllä mä nyt ainaki täällä koen olevani hyvinki syrjässä ja syrjäytyny kans. ... No siis **kyllä mun elämä on ollu niin vitun vaikeeta aina siitä ku mä synnyin**, että kai mä olen syrjäytyny, mitä se sitte tarkottaaki, en mä tiä. **En siis tavallaan oo niin ku muut, vaikka oon ihan niin ku muut**. No siis, en oo syntyny kultalusikka perseessä. [nauraa] Siis tajuakko? Mulla ei mikkään ole ollu helppoa, **mä en tiä helposta elämästä**. Kaikki on oikeestaan vaan menny ihan päin vittua aina siitä ku mä muistan.”*

(19-vuotias vanki)

(Äärelä 2014.)

Opettaja, oletko SAATAVILLA jokaiselle oppilaallesi ja LÄSNÄ kohtaamistilanteissa?

"Mun mielestä sen opettajan tulee niin ku vaan huolehtii niistä oppilaistaan silleen niin ku vaikka äiti lapsestaan. Tai ett' sillä mukulalla menis varmaan paremmin, jos silleen vaan äidillisesti siitä huolehtis' eikä määräilis' silleen etäsesti, miten mä koin, että siellä tehään. ... Pitäis' olla semmosta lämpöä, tai sellasta, että välittää siitä lapsesta ja halua että sillä menee hyvin. ... Mitä enemmän ne mua komens' ja huusi sitä vähemmän mä uskoin. Niin se vaan menee."

Opettaja, KUUNTELETKO

OPPILAITASI?

**Opettaja,
HUOMAATKO KIITTÄÄ –
 annatko tunnustusta
jo tehdystä työstä
vai odotatko aina vain
enemmän, koska näet
oppilaasi alisuoriutuvan?**

**Opettaja, TEETKÖ
YHTEISTYÖTÄ HUOLTAJIEN
KANSSA? Kunnioitatko oppilaasi
vanhempia ja tuetko heitä heidän
kasvatustehtävässään?**

Opettaja, OPETATKO KAIKKIA oppilaitasi?

*Pittää osata opettaa kaikkia oppilaita,
ei vain niitä hyviä. Helppohan niitä on opettaa,
ku ne ossaa kuitenkin. Opettajan pitäis
keskittyä niihinki oppilaisiin, jotka ei ole
kiinnostuneita siitä opiskelusta. Pitäis koittaa niitä
saaha mukkaan. ... Tarttis **kehua ja tykätä** niistäki,
ollaan me ihan kuitenkin hyviä tyyppejä,
vaikka kouluhommat ei nappaa. ...
Sitte meitäki pitäis **pittää jotenki hyvinä**,
on meissäki jotaki hyvää.*

Opettaja, NAUTITKO TYÖSTÄSI?

Se varmaan aika palijon vaikuttaa että minkälainen ilime opettajalla on naamalla ku se opettaa. Että jos se on semmonen oikein tympääntynneen näkönen, niin se kyllä vaikuttaa kaikkiin. Mutta jos se on semmonen ilonen luonnekki, niin kyllä siinä luokkaki heti ellää varmaan mukana, ainaki minnuun se vaikuttaa. ... Pitäis olla kuitenkin

 semmosta ilosta se homma, ei sitä muuten jaksa.

Opettaja,
**ANNATKO ANTEEKSI –
OSAATKO tarvittaessa itse
PYYTÄÄ anteeksi?**

Opettaja, TOIVOTATKO TERVETULLEEKSI KOULUUN?

Tilanne	Koulusta putoamista edistävä reagointi	Koulusta putoamista ehkäisevä reagointi
Oppilas tulee myöhässä oppitunnille.	<i>"Olet 17 minuuttia myöhässä. Miten sanotaan? Pyydetään anteeksi, kun tullaan myöhässä. Yritäpä huomenna tulla ajoissa."</i>	<p>"Kiva kun tulit."</p> <ul style="list-style-type: none"> → kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa → oppilaan kuuleminen → koulu- ja kotitilanteiden kartoittaminen
Oppilas ei ole tehnyt läksyjään.	<i>"Tämä on jo neljäs kerta tällä viikolla. Sinulla on kyllä huomiseksi jo todella paljon läksyä."</i>	<p>"Kiva kun tulit."</p> <ul style="list-style-type: none"> → kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa → oppilaan kuuleminen → koulu- ja kotitilanteiden kartoittaminen
Oppilas huutaa: "Vittu, sinun vika, kun piti tulla tänne. Saatanan paska!" (Äärelä 2012, 241.)	<i>"Pa-pa-pa-pa-rehtorille-pa-pa-soitan-kotiin-pa-pa-jälki-istuntoa-pa-pa-nyt-pyydät-anteeksi-pa-pa ..."</i>	<p>Syvä keskittyminen ja: "Kiva kuitenkin kun tulit."</p> <ul style="list-style-type: none"> → kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa → oppilaan kuuleminen → koulu- ja kotitilanteiden kartoittaminen

**Opettaja, USKALLATKO
PUUTTUA epäkohtiin?
OSAATKO puuttua
 rakentavasti?**

Opettaja, PIDÄTHÄN HUOLTA ITSESTÄSI!

*”Jätkien kans sille aina huueltiin,
ku näytti ettei se ees pese aina ittiään,
että semmosen likasen näkönen oli.
Se oli muutenki semmonen vähän lihava
ja tosi vihanen, että sanottiin sille
monesti että **hanki elämä,
että tee jotaki ittelles’.**
Ettei tää niin ku voi olla sun
koko elämäs’, että huonosti
menee jos on.”*

♥ **KIITOS! TSEMPPIÄ TEILLE**
niin tähän ops-työhön kuin
etenkin sinne kouluarkeen! ♥

Ja kaikella rakkaavella!

JOKAINEN OPETTAJA vaikuttaa oppilaisiinsa HYVÄSSÄ ja / tai PAHASSA. *Kuinka Sinä?*

- ♥ Oletko SAATAVILLA jokaiselle oppilaallesi ja LÄSNÄ kohtaamistilanteissa?
- ♥ OSOITATKO teoin ja sanoin, että VÄLITÄT oppilaastasi – siitä äänekkäimmästään?
- ♥ KYSYTKÖ kuulumisia? KUUNTELETKO vastauksen? ARVOSTATKO?
- ♥ KUNNIOITATKO oppilaasi VANHEMPIA ja TUETKO heitä kasvatustehtävässään?
- ♥ Oletko AITO ja OIKEUDENMUKAINEN – JOHDONMUKAINEN?
- ♥ Huomaatko OPPIMISEN HAASTEET? Vietkö huolesi erityisopettajan tietoon?
- ♥ Huolehditko osaltasi, että oppilaasi OPPISIVAT OPPIMAAN – ne heikoimmatkin?
- ♥ Huomaatko SOSIAALISET ONGELMAT? TARTUTKO niihin rakentavasti?
- ♥ YLLÄPIDÄTKÖ tunnetta, että oppilaasi on AINA tervetullut kouluun – pinnattuaankin?
- ♥ SAAKO jokainen oppilaasi riittävän usein MYÖNTEISTÄ PALAUTETTA?
- ♥ HUOLEHDITKO, että kukaan EI JÄÄ YKSIN eikä ketään muutoin KIUSSATA?
- ♥ HYMYILETKÖ – hyödynnätkö joskus HUUMORIA? YMMÄRRÄTKÖ huumoria?
- ♥ Toimitko AIKUISENA haastavissa tilanteissa? Saako oppilaasi Sinusta MYÖNTEISTÄ MALLIA käyttäytymiselleen?
- ♥ NÄETKÖ virheitäsi? OSAATKO PYYTÄÄ tarvittaessa ANTEEKSI?
- ♥ Huolehditthan OMASTA HYVINVOINNISTASI ja JAKSAMISESTASI?
- ♥ NÄKYKÖ toiminnassasi, että **JOKAINEN OPPILAASI on lähtökohtaisesti ARVOKAS SELLAISENA KUIN ON, ei ”sitten kun” tai ”mutta kun”?**
- ♥ **Pelaathan loppuun saakka oman paikkasi, vaikka verkosto laajenee – KAIKKIEN YHTEINEN VASTUU = EI KENENKÄÄN VASTUU, TÄH?**

MIETITTÄVÄKSENNE

**Koulusta putoamisvaarassa olevat /
kouluun heikosti kiinnittyneet /
syrjäytymisvaarassa olevat
koululaiset**

Millainen on **oppilas**, jonka kasvusta,
kehityksestä ja/tai hyvinvoinnista
Sinä olet tällä hetkellä **eniten huolissasi?**

Miksi olet huolissasi eniten juuri hänestä?
Ajattele alustusta kuunnellessasi
tehtäväksesi pitää hänetkin
kiinnittyneenä kouluun.

MITÄ PITÄISIN TÄRKEÄNÄ...

Millaiset toimintamallit mahdollistavat hyvän ja turvallisen koulupäivän ja millaista yhteistyötä se edellyttää?

- yhteisölliset, kaikkia aikuisiakin osallistavat toimintamallit; jokaisella paikkansa
- ohjaavat (peli)säännöt ja niiden noudattamisen rakentava valvominen,
- epäkohtiin puututaan keskustelu-, ei rangaistuslähtöisesti,
- aikuisen läsnäoloa riittävästi
- edellyttää koulun yhteistä toimintakulttuuria – yhteistyötä kaikissa muodoissaan ja kaikkien kesken; huoltajat keskeisessä roolissa (heille kuulluksi tulemisen tunne); opetushenkilöstön lisäksi yhä useammin myös erityistyöntekijät tarpeen

Miten koulussanne huolehditaan tai tulisi huolehtia oppilaiden osallisuuden toteutumisesta?

- suunnitelmallisuus ja säännöllisyys toiminnassa (mitä toiminta koulussanne onkin)
- oppilaiden aito kuuleminen (erilaiset oppilaat vs. hektinen kouluarki)
- säännölliset, hyvin suunnitellut palautteet oppilailta – palautteiden lukutaito

Mitkä ovat mielestäsi kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt?

- huoltajien niin hyvä mieli, kuin se realistisesti ottaen on mahdollista
- yhteiset tavoitteet huoltajien kanssa – ”hyvän” ei tarvitse tarkoittaa arvosanaa 8!